

Einki røkist fyri so munandi búskaparbata at arbeiðsloysið minkar

Jákup Lindenskov
fólkatingsvalevni
skrivar

— lykkes det ikke for EF's statschefer at finde en løsning på det kommende møde i Athen den 5. december, er landbrugets indkomster i yderste fare. Vi kan blive tvunget til drastiske prisnedsættelser, især på mælk, som vil true de små producenter.

Umboðsmaður Danmarks í EF, Poul Dalsager, var sera dapurskygður, tá hann fyrri stuttum á blaðmannafundi í Keypmannahavn greiddi frá støðuni innan europeiska felagsskapin.

Serliga er landbúnaðarpolitikkurin hjá felagsmarknaðinum í ovurstóri kreppu; peningur trýtur til at upphalda ovurkostnaðarmikla landbúnaðarpolitikkinn.

Felagsmarknaðurin er forplikaður til at taka í móti landbúnaðarvørum úr limalondum. Um annars ikki kunnu selja. Serliga snýr tað seg um meiarframleiðslu, og harumframt hópa kornrúgvurnar seg upp. Í løtuni liggur felagsmarknaðurin við 9 mill. tonsum av hveiti, einari mill. tonsum av skúmmjólkapulvuri og 700.000 tonsum av smøri.

— Undir øllum umstøðum verða vit noyddir at spara á landbúnaðarfiggjarætlanini, sum telur heili 65% av felagsmarknaðarútreiðslunum, greiddi Poul Dalsager frá. Tað er serliga meiarframleiðslan, sum gevur trupulleikar. Tað gongur so dánt at selja skúmmjólkin til svina- og hoesnarungafóður, men smørið er so at siga møguligt at selja. Vi verða vit noyddir til at áseta framleiðslubann, soleiðis at meiarini ikki mega framleiða meira enn 1% meira enn tey framleiddi í 1981. Og framleiða tey meira, ja, so mega tey sjálvi gjalda útreiðslurnar til meirframleiðsluna.

Marknaðurin roynir at sleppa sær av við smørrúgvurnar, sum bert vaksa. Tað er ov dyrt at

selja rúgvurnar sum biligt jólasmer.

Sambært Dalsager kostar jólasmerið meira í rættum enn vørin er mett í virði, — og eingi útland vilja keypa smørið.

Ti er tað, at EF kommissjónin skjýtur upp at leggja eykaskatt á margar og plantuolju, samstundis sum teir vilja vaksa um fitiinnihaldið í drekkimjólkin.

— Vit skjóta upp, at vaksa fitiinnihaldið í mjólkini við 0,2%, men leggur Poul Dalsager afturat, eg veit at læknar vara ímóti uppskotinum, men tað verður sett fram hóast tað.

Vit eru noyddir at finna eina loysn móti ovurframleiðsluni. Landbúnaðurin kann ikki halda fram bara at framleiða, og biða eftir, at EF tekur sær av ovurframleiðsluni. Tað gongur ikki sum frálíður, segði Poul Dalsager, felagsmarknaðarumboðsmaður í landbúnaðarmálum.

Ikki minst Danmark er bundið at stóri landbúnaðarframleiðslu.

Öv litið til matna, men...

Vit frætta dag um dag, um støðuna á arbeiðsmarknaðinum í heiminum sum heild; um ovurframleiðslu, um hvussu mong í triðja heiminum doyggja hvønn dag, tí at øvitið er til matna. Og her liggja vit í norðuratlantshavinum, 44.000 væl gødd. Men aðrastaðir í heiminum doyggja 41.000 fólk í hungri hvønn einasta dag, tí í triðja heiminum byðst teimum hvorki matur ella drekka so tey kunnu halda deyðan frá livinum.

Samstundis rúgva matfjöllini seg upp í Vesturheiminum. EF stjórtnar skulu nú taka støðu til, at minka um framleiðsluna, «tí tað loysir seg ikki at framleiða».

Og vit fáa í sama viðfangi at vita, at nú eru 34 mill. menniskju í OECD

londunum arbeiðsleys, og svarar tað til 10% av arbeiðsmegini í miðal.

Á eini stevnu um «beskæftigelsessituationen» í Danmark nú í heyst, varð spurt, hvussu stóðan sum heild verður á arbeiðsmarknaðinum. Niðurstøðan var, at arbeiðsloysið er ovurstórt og tyngjandi og verður ikki loyst bert við «beskæftigelsesfremmende foranstaltninger». Í gangast má, at arbeiðsloysið fer at vera støðugt, og fryktandi er fyri, at tað veksur sum frálíður. Frammóti 300.000 hava einki fyri hendurnar sum er í Danmark, og av hesum eru tey 75.000 yngri enn 25 ár.

Hetta vóru dæpur sjónarmið.

Arbeiðsloysið higartil hevur verið vaksandi, alheims sum í Danmark.

Fyrirverandi formaður í danska lærarafelagnum, Jørgen Jensen segði, at arbeiðsloysið í Danmark nú er omanfyri 280.000, og vit kunnu rokna við, at talið í 1984 verður umleið 320.000. Eitt arbeiðsloysi, sum ikki kann sigast at vera eitt stytti fyrirbrigdi. Hetta er sjálvsagt eitt úrslit av tí fæddu figgjarpolitikki Danmarkar, eins og í londunum kring okkum. Vit mega tí siga, at hesin «nýggi» politikkurin arbeiðsstøðuni viðvíkjandi er ein vána politikkur,« helt Jørgen Jensen fram.

Londini hvørt sær royna at greiða figgjartrupulleikar sínar gjøgnum sparring í almennum útreiðslum, og partvis við at skapa stórra kapping mótvegis úttanlandsmarknaðinum. Úrslitið er, at vit internationalt eru í eini vána støðu sum heild arbeiðsmegini viðvíkjandi.

Tann fæddi urin her í landinum vikur ikki stórt frá øðrum londum í raðfylgjun til at loysa trupulleikarnar, nevniliga: arbeiðsloysinum, hallinum á statsfinansunum og gjaldsundirskotinum mótvegis umheiminum — vit mega tí

verri siga, at spurningurin um, hvussu vit skulu fáa flestum eitt arbeiði, hevur verið ov litið ansaður. Viðari helt Jørgen Jensen fram, spariolitikkurin hjá tí almenna, og politikkurin at skapa javnvág í handilsjavnanum hevur ikki givið tey úrslit, menn væntaðu.

Hóast sannast má, at tað í fyrra árshelmingi av 1983 fyri fyrstu ferð í mong ár hevur verið javnvág í samhandlinum mótvegis umheiminum, so eru rentuútreiðslurnar framvegis tyngjandi. Samstundis er arbeiðsloysið í Danmark nú 11%, størri enn í miðal í OECD-londunum. «Sjálvt um vit eftirhondini hava vent okkum til, at arbeiðsloysið er ein partur av tilveru okkara, og at arbeiðsloysið seinastu 10 árin er vaksið úr 20.000 upp í 300.000 í 1984, so er hetta ikki tí at arbeiðsplássini í landinum eru fækka, men av tí at tilgongdin av arbeiðsplássum ikki hevur verið samsvarendi fólkavækstri-num.

Panellutakarar á stevnuni vóru: Jørgen Holm, (vinstra), Mogens Camre, (socialdemokratiet) og Hans Zeuten, professori.

Hans J. Holm metti, at arbeiðsmegi framvegis skal takast frá tí almenna og tí vinnulivið, men dugdi illa at siggja fyrimunin í at flyta og minka um arbeiðsmegin hjá tí almenna, soleingi sum 280.000 eru arbeiðsleys frammanundan.

Mogens Camre segði sum umboð fyri socialdemokratarnar, at socialdemokratarnir ikki eru ósamdir við stjórna um at neyðugt er at spara. Vit hava eisini ta støðu, at tann almenni sektorin ikki skal vaksa, men vit halda ikki leiðina vera, at uppsiga fólk. Samstundis sum hann segði, at staturin eigur at finna arbeiði til teirra, sum vinnulivið ikki kann taka.

Hans Zeuten, professori, fyrrv. formaður fyri

«det økonomiske udvalg» segði, at tað bætir ikki stórt um at minka um almenna sektorin. Hann greiddi frá í tølum, at tað almenna kann spara 1,6 milliardir kr. um 68.000 fólk verða uppsøgd. Munurin millum lön og studning verður tó so litil, at tað verður týðningarleyst.

Hans Zeuten metti annars, at vinnulivið fór at vaksa við 2% um árið komandi 10 árin. Um vit bert skulu framleiða okkum til eina javnvág, kemur tað at fremja ein missjavnna í inntøkuviðurskiftunum millum alment lön, mótvegis lönini í vinnulivinum.

Framtíðarmetingar

Annars hevur tað ikki skortað uppá framtíðar-analýsur, granskingar av figgjarligu sum socialu gongsini, sum hon er, og hvussu hon man fara at vera framyvir. Danir eru skjóttir at seta fram hugsanir ymsar vegir — og bløðini eru ikki sein á sjóvarfallinum, tá okkurt er, sum kann skappa áhuga manna millum.

Danski figgjarfrøðingurin í Metalarbejderforbundet, Steffen Møller, er ein av hesum profetunum. Hansara sjónarmið fella ikki altíð í tráð við tað, sum arbeiðararorslan metir skilagott, ofta liggur hann meira á borgarliga vonginum í metingum sinum.

Men hugurin at seta fram framtíðarmetingar og at koma við góðum ráðum trýtur ikki.

Ein er tann, sum «det økonomiske sekretariat» hevur latið frá sær, oktober 1983 — og tendensurin í hesi frágreiðing vikur ikki stórvegis frá hinum.

Her verður sagt, at undirskotið í gjaldsjavnanum frá 1982 til 1983 væntandi fer at fella frá 18,75 milliardum krónum til 10,75 milliardir krónur, og at tað í 1984 verður 8 milliardir krónur.

Ein munandi partur av hesum falli er at finna í orkuprisunum, sum eru minkaðir við 3,4 milliardum krónum frá 1982 til 1983.

Ein onnur orsök rentugjaldingin til umheimin, sum er munandi minni enn frammanundan, beinleiðis av internationala rentufallinum.

Tað er batin utani frá, ið samanumtikið hevur ávirka stóra rentufallið.

Men á arbeiðsmarknaðinum er óðrvisi. Arbeiðsloysið minkar ikki og væntast í miðal í 1984 at liggja um 11,5% av arbeiðsmegini, ella 315.000 persónar.

Arbeiðsloysið veksur m.a. tí, at tann almenni sektorin, ikki bert stendur í stað, men frá 1983 til 1984 fer at vera 5.000 færri í arbeiði hjá tí almenna.

Niðurskurðarpolitikkurin hjá borgarligu stjórnini førir við sær vaksandi arbeiðsloysi.

Hjá fólk flest man tað tykjast minni skilagott, at fólk verða søgd úr arbeiði hjá tí almenna, uttan at hava skugga av møguleika til annað arbeiði, samstundis sum sami almenni kassin skal gjalda teimum uppsøgdur stóran penga í arbeiðsloysisstudningi.

**fólkatings-
valið 1984**

Fólksins rødd á fólkatíngi - Javnaðarflokkurin